

ОСОБЛИВОСТІ КИШЕЧНИКА КРОЛІВ

Терещенко К.В., здобувач другої вищої освіти ОП «Ветеринарна медицина»

Науковий керівник – **Фесенко І.А.**, к. вет. н., ст. викл.

Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

Кролівництво є перспективною галуззю тваринництва. Кролики мають високу плодючість, дають максимальній приріст в м'ясі, мають невеликі витрати на корм. М'ясо кролів легко розщеплюється і засвоюється організмом людини. У ньому велика кількість білку, близько 20 %, засвоюваність якого становить 90 %, а жиру в ньому 6-8 %.

Розвиток кролівництва потребує виведення порід кролів зі швидким ростом та високою продуктивністю. Апарат травлення забезпечує організм поживними речовинами, визначаючи стан здоров'я та продуктивність тварин, і дослідження його морфогенезу і структурної організації має особливе значення [5]. Європейський кролик (*Oryctolagus cuniculi*) відноситься до класу ссавців, ряду зайцеподібних, родини заячих, підряду гризунів. Це і зумовлює особливості апарату травлення. Однією з нових порід кролів, що були завезені в Україну, є термондський білий (Blanc de Termonde). Це одна з наймолодших середніх порід, виведена з породи фламандський велетень. Порода поширена в Польщі, використовується у виробництві кролятини. Virізняється раннім дозріванням, високою забійною вагою близько 2600 г. у віці 85-90 днів і дуже хорошою якістю м'яса. Кролики породи термондський білий відрізняються високою кількістю приплоду, молочністю та хорошим материнським інстинктом, що позитивно впливає на збереженість молодняка. [4]. Інформація про особливості будови їх біології, у т.ч. морфології відсутня.

Метою дослідження було визначення особливостей будови і морфометричних показників шлунку і кишечника кролів породи термондський білий.

Матеріалом для дослідження були шлунки і кишечника від 7 клінічно здорових кролів породи термондський білий, м'ясо-хутрового бройлерного напрямку продуктивності, самців і самок 4-5-місячного віку, масою 4-5 кг. Методом морфометрії встановлено топографію, визначено форму і зроблено проміри відділів кишечника. Достовірність різниці показників визначено за критерієм достовірності (td) і таблицями Стьюдента.

За результатами дослідження встановлено, що шлунок у кролів однокамерний, кишкового типу. Довжина шлунку становить $16 \pm 1,5$ см, ширина $10 \pm 0,8$ см. Початкова частина шлунку значно розширена, кінцева дещо вужча. Особливістю кишечника кролика є його велика довжина, сильний розвиток товстого кишечника і значний розвиток лімфатичних утворень слизової оболонки. Довжина кишечника кролів становила 315,5-469,5 см. Як відомо, у дорослих особин він перевищує довжину тулуба в 9-12 разів [6]. Вимірюваннями встановлено, що дванадцятипала кишка кролів має складний хід, утворює петлю. Довжина її становила $46 \pm 1,1$ см. Діаметр кишки дорівнював $1,3 \pm 0,02$ см. Порожня кишка підвішена на довгій брижі, зібрана в численні петлі, була найдовшою з усіх кишок і становила $218 \pm 2,4$ см. Її діаметр, як і дванадцятипалої кишки, становив $1,3 \pm 0,03$ см.

Клубова кишка пряма, довжиною $27 \pm 0,8$ см. В своїй кінцевій частині мала мішкоподібне розширення – лімфоїдний дивертикул клубової кишки, довжиною $3,8 \pm 0,12$ см і шириною $3,0 \pm 0,10$ см. Стінки цього утворення потовщені, світло-рожевого кольору ззовні, і губчасто-пористі з боку слизової оболонки. У слизовій оболонці порожньої і клубової кишок знаходили численні плямки Пейєра, що узгоджується з даними інших дослідників [1, 2, 5].

Сліпа кишка є першою частиною товстого кишечника, мала оливково-зелене забарвлення. Її довжина становила $44 \pm 1,6$ см, діаметр – $7,1 \pm 0,25$ см. Вона розміщена у правій частині черевної порожнини, обмотуючись навколо себе у три витки. Слизова оболонка сліпої кишки утворювала глибоку спіральну складку із 21-23 витків, в залежності

від розміру тварини, що утворювало в кишці окремі секції, завдяки чому ззовні були помітні хаустри – кишені. Закінчувалась сліпа кишка довгим (17-19 см) вузьким червоподібним відростком. На початку його діаметр становив $2,6 \pm 0,08$ см, у середній ділянці – $1,7 \pm 0,06$ см, а у ділянці верхівки був знову дещо розширеним – до $2,0 \pm 0,34$ см. Стінка червоподібного відростка сліпої кишки потовщена, ззовні гладенька, світло-рожевого кольору, слизова оболонка мала губчасту поверхню через сильний розвиток лімфоїдної тканини. Крім того, на початку сліпої кишки виявлено плямку Пейєра, що підтверджується даними інших дослідників [1, 2].

Ободова кишка включала велику і малу ободові кишки. Велика ободова кишка мала довжину $18 \pm 0,73$ см і діаметр $3,0 \pm 0,02$ см, а також 3 масивних м'язових тяжі (тенії), через що утворюється три ряди кишень (хаустр). Мала ободова кишка довжиною $23 \pm 0,04$ см і діаметром $1,8 \pm 0,01$ см мала лише одну тенію і один ряд кишень. Пряма кишка була відносно вузькою, діаметром $0,8 \pm 0,01$ см. Через формування калових мас, які розтягують кишку, мала намистоподібну форму. Вона підвішена на досить довгій брижі, зібрана в багато петель, мала довжину близько $118 \pm 0,9$ см. Вона розміщена в черевній і тазовій порожнині та закінчувалась анусом. В ободових і прямій кишках кролів лімфоїдних утворень нами макроскопічно не виявлено, що узгоджується з даними інших дослідників [1, 2].

Таким чином, нами було досліджено особливості макроскопічної будови кишечнику свійських кроликів породи термондський білий. За результатами дослідження встановлено, що найдовшими були порожня і пряма кишка. Сліпа кишка мала найбільший діаметр, її слизова оболонка утворювала спіральну складку, яка не зустрічається в інших видів свійських тварин. Характерною особливістю будови кишечнику кролів були лімфоїдні утворення, які було виявлено в порожній, клубовій і сліпій кишках.

Бібліографічний список:

1. Бирка, О. В., Куш, М. М., Фесенко, І. А., & Ляхович, Л. М. (2023). Морфологічні показники лімфоїдних утворень кишечнику кролів. *Актуальні питання ветеринарної медицини: реалії та перспективи*. Збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції науковців, викладачів та аспірантів (електронне видання). Харків. ДБТУ. 34-36. <http://btu.kharkov.ua/nauka/konferentsiyi/>
2. Гавриліна, О. Г., & Никітіна, М. О. (2016). Динаміка морфометричних показників кишечнику та агрегованих лімфатичних вузликів кролів 20 та 30-денного віку породи Хілла. *Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини*. 32(2). 288–291.
3. Baylos, M., Menoyo, D., & Chamorro, S. (2008). Effect of dietary level and source of glutamine on intestinal health in the post weaning period. *In Proc. 9th World Rabbit Congress Chamorro S. et al.* 529–534.
4. Derewicka, O., & Pałka, S. (2024). Effect of breed and sex on the body weight, slaughter traits, meat quality and meat texture parameters of rabbits. *Animal science and genetics*. Published by the Polish Society of Animal Production. 20(1). 11-21. DOI: [10.5604/01.3001.0054.4472](https://doi.org/10.5604/01.3001.0054.4472)
5. Gugolek, A., Juskiwicz, J., Wyczling, P., Kowalska, D., Strychalski, J., Konstantynowicz, M., & Zwoliński, C. (2015). Productivity and gastrointestinal tract responses of rabbits fed diets containing rapeseed cake and wheat dis leers dried grains with solubles. *Animal Produce on Science*. 55(6). 777–785. DOI [10.1071/AN14206](https://doi.org/10.1071/AN14206)
6. Suckow, M., Stevens, K., & Wilson, R. P. (2012). The laboratory rabbit, guinea pig, hamster, and other rodents. *Academic Press, Amsterdam*. 157. ISBN 978-0-12-380920-9.1.